

**פתרון בחינת הבגרות גיאוגרפיה
הפיתוח והתכנון המרחבי**

מועד קיץ, תשע"ו/2016

שאלון 575, 204
נכתב ע"י צוות המרצים של HiGHQ

בגרות משלימים או משפרים רק עם המומחים של HiGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

הפיתוח והתכנון המרחבי, קיץ תשע"ו / 2016.**1. רמת פיתוח**

ההבדל בין צפון איטליה לבין דרום איטליה ברמת הפיתוח :
רמת הפיתוח של צפון איטליה גבוהה יותר מרמת הפיתוח של דרום איטליה.

הסברים בהתבססות על הנתונים:

- בצפון איטליה התמ"ג לנפש גבוה מבדרום איטליה.
- בצפון איטליה שיעור המובטלים נמוך יותר מבדרום איטליה.
- בצפון איטליה תוצאות מבחן פיז"ה במתמטיקה גבוהות יותר מבדרום איטליה.
- בצפון איטליה שיעור הנגישות לפס רחב באינטרנט גבוה יותר מבדרום איטליה.

ב. התופעה הגאוגרפית שאפשר ללמוד עליה מן הטבלה :

- התפתחות של אזורי גלעין ושוליים במדינה.
- התפתחות אגלומרציות במדינה.

הגורמים לתופעה

- טופוגרפיה - באזורים מסוימים במדינה תנאי הטבע אינם נוחים (טופוגרפיה, אקלים).
- אוצרות טבע -- החלק הצפוני של איטליה עשיר יותר במשאבי טבע בהשוואה לדרום.
- נגישות - אזורים בצפון המדינה ממוקמים במקומות שהנגישות אליהם נוחה (צומת דרכים, נהר, קרבה לים).
- מיקום של מוסדות שלטון -- אזורים במדינה שבהם שוכנים מוסדות השלטון יתפתחו במהירות וימשכו אוכלוסייה רבה שהרמה החברתית-כלכלית שלה גבוהה.
- פערים בהשכלה בין הצפון לדרום הפחות משכיל.
- תעסוקה רבה יותר בחקלאות בהשוואה לתעסוקה בתעשייה ושירותים בצפון המדינה.
- אגלומרציות - התקבצות של אנשים, יישובים ופעילויות כלכליות באזור מסוים גורמות, לצמיחה הכלכלית בשל היתרונות לגודל

**ג. דרכים לצמצום הפערים בין אזורי גלעין לאזורי שוליים
שתי דרכים/ גישות שבאמצעותן אפשר לפתח אזורי שוליים במדינות.
גישת הפיתוח האזורי- שמה דגש על פיתוח אזורי השוליים**

- הגדרה של אזורי עדיפות לאומיים
- פיתוח מגוון מקורות תעסוקה והרחבת הבסיס הכלכלי של אזורי השוליים
- מתן העדפה באספקת שירותים ציבוריים לאזורי השוליים.
- פיתוח מערכות תחבורה ותקשורת.
- העברת פעילות לאזורי השוליים- עיר בירה, פרויקטים כלכליים גדולים.
- פיתוח יתרונות יחסיים של אזורים כגון תירות, תעשייה אם יש חומר גלם ועוד.
- גישת הפיתוח של עידוד אגלומרציות- שמה דגש על עידוד הצמיחה באזורי גלעין**
- עידוד הצפיפות בגלעין
- צמצום המרחק בין אזורי גלעין לאזורי שוליים יביא לחלחול הצמיחה מהגלעין לשוליים
- צמצום חסמים מוסדיים על מנת לאפשר להון ומידע לזרום באופן חופשי לשוליים (מכסים, מיסוי, חוקים המגבילים הגירה ועוד)
- מתן תמריצים לטיפול בבעיות מקומיות הנוצרות באזורי שוליים בתקופת המעבר.

בגרות משלימים או משפרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

2. המרחב הכפרי והשובל העירוני-כפרי

א השפעות של תמורות במרחב הכפרי במדינות המפותחות:

השפעה על שימושי הקרקע:

- צמצום שטחי חקלאות.
- התפתחות שימושים של מלאכה ומחסנים.
- התפתחות כבישים.

השפעה על מאפייני התעסוקה:

- צמצום התעסוקה בחקלאות.
- כפריים רבים עובדים כשכירים מחוץ לכפר.
- הכנסת תעסוקות לא חקלאיות: השכרה של מבני משק (מחסנים, לולים, בתי אריזה) לתושבים מחוץ לכפר לצורכי איחסון סחורות.
- התחזקות כלכלית של חקלאים גדולים.
- סוחרים ובעלי מלאכה זעירים פותחים בכפר בתי עסק קטנים
- פתיחה של עסקים הנשענים על התוצרת החקלאית (מחלבות לייצור גבינות, יקבים לייצור יין וחנויות לממכר ירקות ופירות מן היבול המקומי).
- פיתוח של תיירות כפרית: לינה, אירוח, הסעדה ופעילויות פנאי ונופש.

ב. זחילה עירונית היא :

התפשטות של ערים ופרווריהן לכיוון השטחים הפתוחים החקלאיים והטבעיים המצויים בשולי השטח העירוני.

הגורמים לזחילה עירונית:

- גידול אוכלוסייה בערים בגלל ריבוי טבעי והגירה מן הכפר אל העיר.
- הגירה של אוכלוסייה לפרוורים שבשולי הערים.
- הקמה של ישובים עירוניים חדשים באזורים הכפריים שמסביב לערים הגדולות.
- התפשטות על חשבון השטחים הכפריים ובליעת הכפרים לשטחי הערים.

ג. ערים גדולות, מאזורים שונים באנגליה, שיש סביבן חגורות ירוקות מצפון לדרום):

- ניוקסל.
- ליברפול.
- מנצ'סטר.
- בריסטול.
- ברמינגהם.
- לונדון.

חשיבות החגורות הירוקות :

חגורות ירוקות רצועה שבתחומה נאסרו הבנייה והפיתוח. שטחים אל כוללים שטחי חקלאות ונופים טבעיים.

חגורות כאלה מבטיחות מרחבים ירוקים ומנגד גם הגבלה של התפשטות מרחבית של העיר.

הגבלת התפשטות של מטרדי רעש, איור ופסולת.

בגרות משלימים או משכרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

סיכומי שיעורים

לא צריך לסכם!
הכנו עבורכם סיכומי
שיעורים מראש

ספריית שיעורים

כל השיעורים
פתוחים לצפייה,
בכל זמן ומכל מכשיר

ריענון לפני הקורס

הגיעו מוכנים עם
חומרי הכנה ייחודיים

מרצה זמין ב- Whatsapp

לכל שאלה, מרגע הרישום
עד הבחינה

לחצו לכרטיס נוספים מיועץ לימודים <<

3. סחר עולמי

א. "יתרון חסי" וחשיבותו בתחום הסחר העולמי

הסבר:

היכולת של עסק, חברה או מדינה לייצר סחורות או שירותים בעלות נמוכה מאחרים אחרות בגלל יתרון מסוים.

חשיבותו של היתרון היחסי בסחר העולמי:

- חברה או מדינה המתמחה בייצוא הסחורות או השירותים שבהם יש לה יתרון יחסי-תרוויח יותר משיווקם.
- מדינה שיש לה יתרון יחסי במוצר מסוים יכולה לסחור במוצר זה עם מדינה אחרת שוקוקה לו ולרכוש מאותה מדינה מוצר אחר שחסר לה.
- ככל שהסחר הבין-לאומי יתרחב, תקיים כל מדינה קשרי מסחר עם מספר הולך וגדל של מדינות בעולם.

ב. מאפיינים פיזיים באזורי גידול התה, המשותפים למדינות המגדלות תה, על פי הדיאגרמה

- **טופוגרפיה** - הרים בגובה של 600 מטר ומעלה מאפשרת ניקוז המים.
- **אקלים טרופי-מונאסי** - 1. משקעים - כמות משקעים גדולה (2000-3000 מ"מ בשנה).
2. טמפרטורות - ממוצע טמפרטורות גבוה.
3. לחות - גבוהה.

ג. חסרונות להיותו של התה ענף הייצוא הראשי של קניה

- מחלות או מזיקים העשויים להרוס את הגידול
- שינויים במזג האוויר עלולים לפגוע במידה ניכרת ביבול התה במדינה.
- שינויים חדים בביקוש לתה עלולים לפגוע בהכנסות של המדינה.
- תנודות במחיר התה בעולם עלולות לפגוע בהכנסות של קניה.
- משברים פוליטיים
- ניצול לא יעיל של כוח העבודה העובד רק עונה מסוימת בוערת שבה יש מחסור בכוח אדם ובשאר השנה אין לו תעסוקה.
- רוב הרווחים מגיעים לבעלי החברות המסחריות שחלקם זרים.

4. תמורות במרחב העירוניא. **שינויים שחלו במאפיינים של שימושי הקרקע בזמן שעבר מאז צולמה תמונה 1 עד שצולמה תמונה 2**

תמונה 1- מגורים בצפיפות נמוכה
תמונה 2- מגורים בצפיפות גבוהה יותר

תמונה 1- בנייה נמוכה
תמונה 2- בנייה לגובה (בולט במיוחד מגדל שלום ברקע)

תמונה 1- דרכי עפר ומעט תחבורה

בגרות משלימים או משפרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

סיכומי שיעוריםלא צריך לסכם!
הכנו עבורכם סיכומי
שיעורים מראש**ספריית שיעורים**כל השיעורים
פתוחים לצפייה,
בכל זמן ומכל מכשיר**ריענון לפני הקורס**הגיעו מוכנים עם
חומרי הכנה ייחודיים**מרצה זמין ב- Whatsapp**לכל שאלה, מרגע הרישום
עד הבחינה

לחצו לכרטיס נוספים מיועץ לימודים <<

תמונה 1- מעט עסקים

תמונה 2- לאורך כל הרחוב עסקים הממוקמים מתחת מבני המגורים.

תמונה 1- היעדר תשתיות לחשמל.

תמונה 2- תשתיות מפותחות של חשמל.

תמונה 1- יותר שטחים פתוחים

תמונה 2- פחות שטחים פתוחים

תמונה 1- הפרדה בין מגורים לתעסוקה

תמונה 2- עירוב שימושי קרקע למסחר ומגורים

ב. גורמים לשינויים שצוינו בסעיף א:

- גידול האוכלוסייה העירונית (ריבוי טבעי והגירה פנימית וחיצונית) גרם לבנייה בצפיפות בינונית ולפיתוח המסחר והשירותים.
- תהליך הפרוור הביא להתפתחות המסחר והשירותים.
- עלייה ברמת החיים הביאה לעלייה ברמת המינוע ולהתפתחות כבישים.
- התפתחויות בתחום הטכנולוגיה הביאו להתקנת תשתיות חשמל.
- תהליכי גלובליזציה שהביאו לחיזוק העיר תל אביב
- עליית מחירי הקרקע הביאו לבניה לגובה
- תפיסה תכנונית הדוגלת בעירוב שימושי קרקע במקום בהפרדה

ג. נימוקים התומכים בגישה שיש לשמר מבנים ואתרים באזור ישן במרכז של עיר:

- לשימור המרחב יש חשיבות בחיזוק הקשר בין ההווה לעבר.
- תהליכי שימור מגבירים את הרצון לפתח את האזור ולשמור אותו
- במרחב העירוני יש מבנים אדריכליים ייחודיים המגבירים את הזהות המקומית
- אתר היסטורי עשוי למשוך מבקרים רבים, וכך אפשר לפתח את ענף התיירות.
- לשימור המרחב יש חשיבות היסטורית למען הדורות הבאים.
- תוכניות כאלה רותמות יזמים המשמרים מבנים כחלק מתוכניות פיתוח של האזור וכך פחות כסף ציבורי לנושא.

נימוקים התומכים בגישה שיש לפתח את האזור הישן במלואו:

- השימור מעכב את ההתפתחות העירונית.
- אזורים רבים במרחב העירוני הנמצאים באזורי שימור זקוקים לשיפור התשתיות (הרחבת כבישים, הוספת מבנים למסחר ושירותים ועוד) לטובת האוכלוסייה- יזמים מעוניינים לתת מענה לצרכים הללו
- ביקוש רב לקרקע במרחב העירוני מצריך הריסה של מבנים ישנים צמודי קרקע והקמה של מבנים רבי קומות.

בגרות משלימים או משכרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

סיכומי שיעורים

לא צריך לסכם!
הכנו עבורכם סיכומי שיעורים מראש

ספריית שיעורים

כל השיעורים פתוחים לצפייה, בכל זמן ומכל מכשיר

ריענון לפני הקורס

הגיעו מוכנים עם חומרי הכנה ייחודיים

מרחצת זמין ב- Whatsapp

לכל שאלה, מרגע הרישום עד הבחינה

לחצו לכרטיס נוספים מיועץ לימודים <<

- הרשויות גובות תשלומים גבוהים מיזמים שעוסקים בפיתוח מבנים ותשתיות. תשלומים אלה יכולים לשמש לרווחת כל התושבים.
- האזורים הללו בעלי ערך נדל"י גבוה
- הפיתוח יאפשר יותר מקומות מסחר במסחר ושביירותים

5. משאבי ים

א. ההבדל בין דיג לבין חקלאות ימית :

- דיג - ציד חופשי של דגים בים ללא מגבלות לפרנסת הדייג או כתחביב.
- חקלאות ימית - חקלאות המתמקדת בניצול אזורי הים והאוקינוס לגידול צמחים ובעלי חיים ימיים.

ב. מגמת השינוי בשיעור הדייגים בעולם לבין מגמת השינוי בשיעור העוסקים בחקלאות ימית בעולם מראה: עלייה מועטת במספר הדייגים, לעומת עלייה ניכרת במספר החקלאים הימיים בעולם.

הגורמים למגמת השינוי בשיעור הדייגים:

- דיג מוגבר הביא להפחתה בכמות הדגה.
- זו איננה חקלאות בת קיימה משום שנפגעים זנים רבים שהדייג לא זקוק להם

גורמים למגמת השינוי בשיעור העוסקים בחקלאות ימית:

- עלייה בביקוש לדגים בעולם עם העלייה ברמת החיים והמודעות לתזונה בריאה.
- חקלאות ימית מאפשרת ייצור מזון מקומי וטרי.
- חקלאות ימית מספקת דגה בהיקף נרחב.
- המחסור העולמי בדגה עשוי להעלות את מחירי היבוא או הדגה המקומית
- זהו ענף עתיר ידע הכולל מ"פ וטכנולוגיות ועשוי להגדיל את רווחי המדינה מייצוא. פיתוח של טכנולוגיות חקלאיות המאפשרות גידול דגים בשיטות חדשות [גידול בתוך כלובים, גידול בים הפתוח..
- החקלאות הימית מאפשרת גידול של בעלי חיים ימיים לדישון, לתעשיית התרופות, לניקוי זיהומים.
- הענף יעיל יותר מבחינה כלכלית ביחס לענפי בעלי חיים אחרים.
- חקלאות ימית עשויה להציע מקומות תעסוקה חלופיים לדייגים

ג. חקלאות ימית בת-קיימה וחיבת פיתוחה

- חקלאות ימית היא חקלאות הנעשית תוך הקפדה ואימוץ עקרונות סביבתיים, כלכליים חברתיים נאותים המבוססים על גישה של שילוב צורכי הפיתוח וצורכי החברה עם הצורך לשמור על הסביבה הימית.
- החשיבות:
- חקלאות ימית שאינה מתחשבת בסביבה גורמת נזקים אקולוגיים, כמו זיהום המים בהפרשות הדגים ובחומרים האנטיביוטיים המשמשים לגידולם.

בגרות משלימים או משפרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

סיכומי שיעורים

לא צריך לסכם!
הכנו עבורכם סיכומי שיעורים מראש

ספריית שיעורים

כל השיעורים פתוחים לצפייה, בכל זמן ומכל מכשיר

ריענון לפני הקורס

הגיעו מוכנים עם חומרי הכנה ייחודיים

מרצה זמין ב- Whatsapp

לכל שאלה, מרגע הרישום עד הבחינה

לחצו לפרטים נוספים מיועץ לימודים <<

6. תאוריית שימושי הקרקע של פון-תונן

א. השינוי במחיר הקרקע במרחב הכפרי בהתאם למרחק מן העיר: בעיר/ שם נמצא שוק הצרכנים מחיר הקרקע הוא הגבוה ביותר. עם ההתרחקות מהעיר לכיוון המרחב הכפרי מחירי הקרקע יורדים.

ב. עשמות ענפי החקלאות, ומיקומה באזור: גידול עופות וגידול בקר לחלב - 1, 2 גידול מרעה לבקר - 3, 4

הסברים למיקום:

גידול עופות וגידול בקר לחלב

- גידול אינטנסיבי שמצריך כוח אדם רב המגיע מן העיר.
- הגידול אינו דורש שטח גדול [מחיר הקרקע גבוה].
- גידולים אינטנסיביים של מוצרים טריים הזקוקים למרחק הובלה קצר

גידול מרעה לבקר

- גידול אקסטנסיבי שלא דורש השקעה רבה של כוח אדם והון
- הגידול דורש שטחי מרעה גדולים מאוד וזולים המצויים רחוק מהעיר.

ג. דוגמאות לשינוי אפשרי במיקום ענפי החקלאות במרחב הכפרי בעקבות התפתחות הטכנולוגיה והתחבורה.

- אפשר למקם גידולי בקר לחלב באזורים כפריים המרוחקים מהעיר בשל האפשרות להוביל תוצרת חקלאית טרייה באמצעות משאיות או אוניות קירור.
- אפשר למקם גידולי בקר לחלב ומשקים של גידולי ירקות ופירות טריים באזורים כפריים המרוחקים מהעיר בגלל התפתחות טכנולוגית שמאפשרת אחסנה של תוצרת חקלאית טרייה לזמן רב.
- התפתחות בתחום המיכון מפחיתה את הצורך בכוח אדם רב בחקלאות ולכן ניתן לגדל גידולים אינטנסיביים גם במרחק רב מהעיר.

7. פיתוח וסביבה

א. הנזק שעלול להיגרם מעלייה בשיעור גזי החממה באטמוספירה של כדור הארץ:

- עלייה בטמפ' של כד"הא בשיעור של 3-5 מעלות
- התחממות גלובלית.
- נזקים מהעלייה בשיעור גזי החממה והעלייה בטמפ': הפשרת קרחונים, התגברות אירועי מזג אוויר קיצוניים, עליית מפלס הים..

ב. דרכים לצמצום הפליטה של גזי החממה באטמוספירה:

- מעבר לשימוש במקורות אנרגייה מתחדשים (שמש, רוח, מים)
- צמצום בכריתת יערות באזור קו המשווה.

בגרות משלימים או משפרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

סיכומי שיעורים

לא צריך לסכם!
הכנו עבורכם סיכומי שיעורים מראש

ספריית שיעורים

כל השיעורים פתוחים לצפייה, בכל זמן ומכל מכשיר

ריענון לפני הקורס

הגיעו מוכנים עם חומרי הכנה ייחודיים

מרצה זמין ב- Whatsapp

לכל שאלה, מרגע הרישום עד הבחינה

לחצו לפרטים נוספים מיועץ לימודים <<

- נטייעת יערות בכל מקום אפשרי על מנת לצמצם את כמות הפחמ"ד באטמוספירה.
- צמצום הצריכה של מוצרים הפולטים גזי חממה.
- חינוך והסברה להעלאת המודעות של האוכלוסייה לנזקים הנגרמים מעלייה בשיעור גזי החממה בכדור הארץ.
- חקיקת חוקים בינלאומיים לצמצום פליטת גזי חממה.

ג. קשיים שיש למדינות הפחות מפותחות ביישום ההחלטה שהתקבלה בוועידת פריז:

- מדינות אלה בתהליכי פיתוח מואצים המחייבים שימוש רב במקורות אנרגיה.
- קיומם של מקורות אנרגיה מתכלים רבים בקרבן: נפט, גז, פחם
- מחסור בידע ובטכנולוגיה הדרושים לפיתוח מקורות אנרגיה חלופיים.
- מחסור בהון כספי ובידע הדרוש לפיתוח מקורות אנרגיה חלופיים.
- מודעות נמוכה של האוכלוסייה לחשיבות צמצום הפליטה של גזי חממה.
- האחריות ההיסטורית- המדינות המפותחות מזהמות מאז ראשית המהפיכה התעשייתית ורק כך הצליחו להגיע לרמת הפיתוח שלהן- המדינות הפחות מפותחות טוענות שכעת הגיע תורן.
- מדינות מפותחות ממשיכות להעביר אל המדינות הפחות מפותחות מפעלים מזהמים בשל היעדר חקיקה מספקת בנושא.

בגרות משלימים או משפרים רק עם המומחים של HIGHQ

בשיטה המהירה והמובילה להצלחה

סיכומי שיעורים

לא צריך לסכם!
הכנו עבורכם סיכומי שיעורים מראש

ספריית שיעורים

כל השיעורים פתוחים לצפייה, בכל זמן ומכל מכשיר

ריענון לפני הקורס

הגיעו מוכנים עם חומרי הכנה ייחודיים

מרצה זמין ב- Whatsapp

לכל שאלה, מרגע הרישום עד הבחינה

לחצו לפרטים נוספים מיועץ לימודים <<